

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Lokale teams, Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

juni 2023

Beeld: © ANP / Patricia Rehe

De IGJ heeft het afgelopen jaar toezicht uitgevoerd bij de lokale teams in zestien gemeenten. De nadruk van dit toezicht lag op de cliëntgerichtheid, vakbekwaamheid en integraliteit waarmee de lokale teams de hulpvraag van een jeugdige en zijn gezin in kaart brengen. Zorgvuldige triage, een goede analyse en plan zijn de eerste belangrijke stappen om tot passende hulp voor een jeugdige te komen, of om een jeugdige en zijn ouders op een andere manier verder te helpen. De rode draden uit dit toezicht zijn gepubliceerd in het [rapport De centrale rol van lokale teams in de jeugdhulpketen](#).

In deze publicatie vat de IGJ de resultaten uit dit toezicht beknopt samen en doet zij naar aanleiding hiervan een aanbeveling aan de stelselverantwoordelijke staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en minister voor Rechtsbescherming.

Achtergrond

Lokale teams, de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Voor de lokale teams is een centrale rol voorzien in het [Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming](#) en in de [Hervormingsagenda jeugd](#)¹. Van de lokale teams wordt enerzijds verwacht dat zij een rol spelen in het terugdringen van het jeugdhulpgebruik, door problemen die jeugdigen en ouders ervaren te normaliseren en klein te houden met gesprekken, adviezen en eventueel directe inzet van lichte hulp die zij zelf bieden. Anderzijds wordt van hen verwacht dat zij breed kijken naar de krachten en zorgen in een gezin, waar nodig passende hulp op de relevante leefgebieden organiseren, veiligheidsproblematiek herkennen en bij onveiligheid ouders en jeugdigen te bewegen tot hulp, ook als zij daar zelf niet voor open staan.

Lokale teams vormen kortom het fundament waar zowel het jeugdhulpstelsel als het vereenvoudigde jeugdbeschermingsstelsel op wordt gebouwd. Goede lokale teams zijn randvoorwaardelijk nodig voor de voorgenomen hervormingen. Vanuit dat perspectief bezien heeft de IGJ de resultaten van het toezicht bij de lokale teams in zestien gemeenten geduid in relatie tot het *Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming* en de *Hervormingsagenda Jeugd*.

Resultaten van het toezicht

Lokale teams vormen potentieel het fundament voor de voorgenomen hervormingen

Doordat vrijwel elke gemeente in Nederland met een vorm van lokale teams werkt, bieden de lokale teams het potentieel om de rol en ambities, zoals omschreven in de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming te realiseren.

In de lokale teams werken deskundige professionals die tijd en aandacht voor ouders en jeugdigen hebben. Deze professionals brengen breed met het gezin in kaart wat hun krachten en wat hun zorgen zijn. Zij besteden aandacht aan het normaliseren van opvoedsituaties en kijken samen met het gezin en hun netwerk wat zij zelf kunnen doen. Er zijn richtlijnen beschikbaar op basis waarvan lokale teams hun werk kunnen doen.

Op een aantal punten is verbetering nodig en mogelijk

De lokale teams laten veel variatie zien in hoe zij werken, waar zij sterk in zijn en waar verbeteringen nodig zijn. Over het geheel genomen vindt de IGJ (ook los van de vooruitblik naar de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario) verbetering nodig op een aantal punten, zoals: het (alleen) spreken met jeugdigen, methodisch werken, en verbetering op het voldoen aan een aantal wettelijke normen, zoals de directe toegang tot een onafhankelijke klachtencommissie en een vertrouwenspersoon. Ook de bestaande wachtlijstproblematiek in de jeugdbeschermingsketen en de specialistische jeugdhulp heeft zijn weerslag op de mogelijkheden van de lokale teams om ouders en jeugdigen optimaal verder te helpen².

Vraagstukken om te komen tot eenduidige en stevige lokale teams

In het [rapport De centrale rol van lokale teams in de jeugdhulpketen](#) beschrijft de IGJ welke vraagstukken er nog open liggen om van het 'nu' van de lokale teams naar het 'straks' van de *Hervormingsagenda* en *Toekomstscenario* te komen. Het betreft vraagstukken die sinds de komst van de lokale teams rond 2015 herhaaldelijk op tafel komen en waar geen eenvoudige oplossingen voor blijken te bestaan.

¹ Hervorming van de jeugdzorg & het stelsel (Hervormingsagenda), versie voor consultatie van mei 2023.

² [Rapport De centrale rol van lokale teams in de jeugdhulpketen](#)

Deze vraagstukken staan centraal in een symposium dat de IGJ in het najaar van 2023 rondom dit toezicht organiseert. De inspectie wil daarbij met betrokken professionals en bestuurders reflecteren op deze vraagstukken en de oorzaak van de weerbarstigheid van deze vraagstukken.

Aanbeveling aan stelselverantwoordelijke minister en staatssecretaris

Een niet vrijblijvend kader voor gemeenten is nodig om de lokale teams vorm te geven

De IGJ vraagt aandacht van de staatssecretaris van VWS en de minister voor Rechtsbescherming voor de noodzaak om te komen tot een niet vrijblijvend kader voor gemeenten om de lokale teams verder vorm te geven. Op dit moment zijn de verschillen tussen de lokale teams groot. Bijvoorbeeld in de opdracht die de lokale teams hebben om wel of geen hulp te verlenen, de mate waarin aandacht is voor veiligheid en de toerusting van professionals in het lokale team om in het vrijwillig kader met veiligheidsvraagstukken om te gaan.

Lokale teams kunnen het fundament voor het Toekomstscenario en de Hervormingsagenda alleen vormen als eenduidige, niet vrijblijvende keuzes worden gemaakt bij de inrichting en de organisatie van de randvoorwaarden.

Daarbij doelt de inspectie niet zozeer op het ontwikkelen van richtlijnen, methodieken of instrumenten voor professionals. De inspectie heeft in haar toezicht gezien dat bestaande professionele richtlijnen en methodieken, mits goed gebruikt, tot vakbekwame, cliëntgerichte en (waar nodig) integrale inzet vanuit het lokale team en diens ketenpartners kan leiden. Het gaat veel meer over de vraag hoe de lokale teams binnen alle gemeenten op deze professionele manier gaan werken, welke vakbekwaamheid vereist is, hoe zij de tijd en ruimte krijgen om hun vakbekwaamheid in te zetten, samen te werken met netwerkpartners rond een gezin en voldoende tijd kunnen nemen voor de jeugdige en zijn gezin. Het gaat ook over het faciliteren van de medewerkers in scholing en multidisciplinair overleg. Kortom: het kader moet in de eerste plaats gaan over de randvoorwaarden waarbinnen professionals van alle lokale teams hun centrale rol kunnen vervullen.

De consultatieversie van de Hervormingsagenda kondigt een convenant 'Stevige lokale teams' aan, dat nog in 2023 ondertekend zal worden. Hierin krijgen diverse uitgangspunten, richtlijnen en kaders

een plaats (zie p30 consultatieversie Hervormingsagenda). Het is noodzakelijk dat dit een stevig, niet vrijblijvend convenant wordt, waarin duidelijke randvoorwaarden zijn benoemd en waar gemeenten zich aan committeren. Hierbij vraagt de inspectie aandacht voor de basisoorzaken waarom eerdere ambities niet hebben geleid tot de gewenste uitkomsten.

Hervormingsagenda en Toekomstscenario geen antwoord op de actuele crisis in de jeugdbescherming

De resultaten van het onderzoek bij de lokale teams bevestigen wat de inspectie eerder heeft geconcludeerd, onder andere in de [Signalen Jeugdbeschermingsketen](#): Het *Toekomstscenario* en de *Hervormingsagenda* geven geen antwoord op korte termijn voor de actuele crisissituatie in de jeugdbeschermingsketen.

De lokale teams hebben weliswaar de potentie, maar vormen op dit moment nog niet landelijk het stevige fundament voor het jeugdhulpstelsel en het vereenvoudigde jeugdbeschermingsstelsel. Het heeft de tijd nodig om daarin de juiste te stappen te zetten en bestaande vraagstukken op te lossen.

Wij vragen daarom opnieuw aandacht voor de oproep uit september 2022, die wij samen met de Inspectie Justitie en Veiligheid hebben gedaan, om te komen tot een (crisis)beleid dat leidt tot adequate bescherming van kinderen die ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd. Naast het – samen met gemeenten en betrokken partijen – duurzaam investeren in de lokale teams als basis voor een stevig en vereenvoudigd jeugdbeschermingsstelsel.